

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande

1 (4)

Datum
2023-05-23

Ärendebeteckning
341-6633-2023

Regeringskansliet
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet - för tillgänglighet och beredskap (Ds 2023:3)

Er beteckning: LI2023/01786

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västra Götaland delar utredarens ställningstagande att det är viktigt att de samhällsviktiga funktionerna kan stödjas av samhällsviktig luftfart dygnet runt och hela året om. Samtidigt anser Länsstyrelsen att utredaren inte tillräckligt tydligt beaktat de ändrade förhållanden som höjd beredskap och krig medför. För att skydda civila intressen och värna civilbefolkningen under höjd beredskap och krig föreslår Länsstyrelsen en uppdelning mellan civila flygplatser och militära beredskaps- och reservflygplatser.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län instämmer i vikten av de argument som Länsstyrelsen i Halland framför gällande flygplatsen i Halmstad i fredstid.

Utredningen ger inte tillräckligt tydlig överblick över rikets flygplatser (samt näraliggande i grannländerna) och vilken täckning de ger samlat. En helhetsbedömning av i vilken utsträckning behoven tillgodoses i dag och med föreslagna förändringar hade behövts som grund för förslaget om nationellt basutbud.

Synpunkter på utredningen

Samhällsviktig luftfart

Länsstyrelsen Västra Götaland delar utredarens ställningstagande att det är viktigt att de samhällsviktiga funktionerna kan stödjas av samhällsviktig luftfart dygnet runt och hela året om. Samtidigt anser Länsstyrelsen att utredaren inte tillräckligt tydligt beaktat de ändrade förhållanden som höjd beredskap och krig medför. För att skydda civila intressen och värna civilbefolkningen under höjd beredskap och krig föreslår Länsstyrelsen en uppdelning mellan civil verksamhet och militär

verksamhet, det vill säga en uppdelning mellan civila flygplatser och militära beredskaps- och reservflygplatser.

Målet för det civila försvaret är bland annat att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna, upprätthålla en nödvändig försörjning och bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Utredaren föreslår beredskapsflygplatser och reservflygplatser som ska nyttjas under fredstida förhållanden och under höjd beredskap och krig, både av civilt luftfart/flygverksamhet och av militär luftfart/ flygverksamhet.

Försvarsmakten och flygvapnet är viktigt för Sveriges initiala förmåga att möta ett väpnat angrepp. Flygplatser som Försvarsmakten använder riskerar att bli föremål för en angripares bekämpning och förstörelse, då de blir legitima militära mål. Det riskerar i sig att samhällsviktiga funktioners behov av beredskapsflygplatser och reservflygplatser kanske inte kan tillgodoses under höjd beredskap och krig. Därför bör utredaren beakta distinktionsprincipen inom folkrätten, den humanitära rätten och krigets lagar. Distinktionsprincipen avser att skydda civila och civila intressen från att sammanblandas med legitima mål för en angripare. Därför anser Länsstyrelsen att det är viktigt med en uppdelning mellan civila flygplatser och militära beredskaps- och reservflygplatser.

Länsstyrelsen är samtidigt medveten om att detta i praktiken är svårt att få genomfört i övergången mellan fredstida verksamhet och höjd beredskap.

I valet av lämpliga militära beredskaps- och reservflygplatser bör även beaktas närheten till civila bostäder och övrig civil verksamhet.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län instämmer i vikten av de argument som Länsstyrelsen i Halland framför gällande flygplatsen i Halmstad i fredstid.

Nationellt basutbud av flygplatser

Förslagen i utredningen bygger inte tydligt på en överblick över rikets flygplatser (samt näraliggande sådana i grannländerna) och vilken täckning de ger samlat. En helhetsbedömning av i vilken utsträckning behoven tillgodoses i dag och med föreslagna förändringar hade behövts som grund för förslaget om nationellt basutbud.

Uppdraget var att ”analysera och föreslå en långsiktigt hållbar inriktning för statens ansvar för flygplatserna i Sverige, så att behoven av en grundläggande tillgänglighet för medborgare, näringsliv och samhällsviktigt flyg tillgodoses i hela landet.” Utredaren tolkar sitt uppdrag att han ska ”göra en analys avseende det samlade svenska

flygplatssystemet, med fokus på de så kallade trafikflygplatserna och flygplatser som är av väsentlig betydelse för samhällsviktig luftfart". I förslaget hade utredaren behövt redovisa en samlad bedömning som bygger på samtliga trafikflygplatser och en avvägning mellan nytta och kostnad i förhållande till täckning.

Utredaren föreslår att det nationella basutbudet utökas från tio till tretton flygplatser. En karta i förslagsavsnittet redovisar upptagningsområdet för de föreslagna tretton statliga flygplatserna med 30 och 60 minuters resväg med bil, men de relateras inte till de övriga trafikflygplatsernas motsvarande områden. Förslaget hade behövt underbyggas med en motsvarande redovisning av restiden till samtliga trafikflygplatser i riket och därmed vilka områden (människor och företag) som hamnar innanför och utanför deras upptagningsområden. Det hade även varit relevant att se motsvarande täckning med kollektivtrafik på förslagsvis 60 och 90 minuter. En avvägning i förslaget mellan alla trafikflygplatser som ägs av staten genom Swedavia eller får statligt stöd hade varit relevant.

För att svara på frågan i uppdraget hade också behövts en bedömning av om täckningen är rimlig i förhållande till ambitionen och kostnaderna. Det kanske är underförstått att en avvägning har gjorts, men den borde ha gjorts uttryckligen.

Lika behövligt som att peka på vilka områden som saknar täckning, hade varit att analysera i vilken mån upptagningsområdena för de 32 statligt ägda eller stöttade flygplatserna överlappar. Även överlappningen med Kastrup borde tas med i bedömningen. Om några flygplatsers upptagningsområden överlappar i hög grad, skulle det kunna påverka bedömningen av i vilken mån staten bör engagera sig i samtliga.

Av särskild vikt är att de flygplatser utanför Västra Götalands län som genom sin närhet till länet, kan bidra till totalförsvarets behov inom länet och inom civilområdet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze med planhandläggaren Elisabet Ebeling som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsarkitekten och funktionschefen Andreas Lidholm och folkrättsliga rådgivaren Linda Berglund medverkat. Torbjörn Sahl, Annika Löfgren Lundqvist och Lars Westholm, Samhällsavdelningen och Mikael Cullberg, Landsbygdsavdelningen har medverkat i beredningen av ärendet.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia

li.transport.remissvar@regeringskansliet.se